Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 2000/60/CE de stabilire a unui cadru de politică comunitară în domeniul apei, a Directivei 2006/118/CE privind protecția apelor subterane împotriva poluării și a deteriorării și a Directivei 2008/105/CE privind standardele de calitate a mediului în domeniul apei

[COM(2022) 540 final – 2022/0344 (COD)]

(2023/C 146/07)

Raportor: **Arnaud SCHWARTZ**

Sesizare	Parlamentul European, 19.1.2023
	Consiliu, 24.1.2023
Temei juridic	Articolul 192 alineatul (1) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului
Data adoptării în secțiune	3.2.2023
Data adoptării în sesiunea plenară	22.2.2023
Sesiunea plenară nr.	576
Rezultatul votului	
(voturi pentru/voturi împotrivă/abțineri)	156/01/06

1. **Concluzii și recomandări**

1.1. Comitetul Economic și Social European (CESE) sprijină cu convingere propunerea Comisiei Europene de a adăuga mai mulți poluanți esențiali ai apei la lista substanțelor prioritare pentru apele de suprafață și cele subterane, care va fi folosită pentru evaluarea stării chimice în temeiul Directivei-cadru privind apa. Statele membre vor trebui să monitorizeze prezența acestora în apă și să se asigure că standardele de calitate sunt respectate. Propunerea este deja așteptată de mai mulți ani și este o încercare binevenită de a actualiza evaluarea stării chimice a apei.

1.2. CESE subliniază că apa curată este esențială pentru societatea noastră și pentru mediu, dar și pentru activitățile socioeconomice. Un cadru solid pentru protecția apei, care să pună accentul pe reducerea poluării la sursă, va aduce beneficii pentru ecosisteme, pentru utilizatorii de apă în scopuri recreative și pentru industrie și va asigura apă potabilă curată și accesibilă.

1.3. Deși acestei inițiative îi sunt asociate o serie de costuri, de exemplu pentru tratarea apelor uzate, CESE subliniază că beneficiile asociate apei nepoluate depășesc costurile, de exemplu, evitând expunerea la substanțe chimice nocive și reducând nevoia de tratare pentru atingerea standardelor de apă potabilă. Modificarea modelelor de utilizare a substanțelor nocive, cu scopul de a reduce prezența acestora în apă, poate genera și beneficii conexe, precum reducerea expunerii la pesticide nocive pentru lucrătorii din sectorul agroalimentar.

1.4. Ar trebui depuse mai multe eforturi pentru a garanta sănătatea și siguranța la locul de muncă. CESE solicită elaborarea unor orientări specifice pentru industriile care utilizează apă cu diverse substanțe în procesele de producție.

1.5. CESE recomandă statelor membre să depună mai multe eforturi pentru a colecta, a organiza și a interpreta date privind apa și să plaseze nevoia de date privind mediul pe un loc ridicat în lista priorităților lor. Este important să se reducă întârzierile în colectarea datelor și să se asigure utilizarea unor indicatori specifici la nivelul statelor membre.

1.6. Peste 60 % din apele europene nu se găsesc încă într-o stare chimică bună, în termenii Directivei-cadru privind apa ([1]), dar acest lucru nu oferă o imagine completă a problemei, deoarece evaluarea actuală nu ia în considerare efectele amestecurilor chimice care pot apărea chiar și atunci când poluanții sunt prezenți la niveluri „sigure”. Ar trebui depuse mai multe eforturi pentru a evalua și monitoriza impactul combinației de substanțe asupra mediului și a sănătății umane.

1.7. Pesticide interzise sunt încă prezente în apele europene. CESE subliniază că măsurile de monitorizare, inclusiv de încetare a utilizării ilegale și a derogărilor, trebuie să rămână în vigoare în statele membre în care sunt detectate cantități excesive, chiar dacă substanțele respective au fost eliminate de pe lista substanțelor prioritare la nivelul UE.

1.8. Apa este o resursă vitală, dar din ce în ce mai limitată. Două treimi dintre cetățenii europeni consideră calitatea apei și/sau cantitatea de apă din țara lor o problemă gravă ([2]). Pentru a pune în aplicare cu succes ODD 6 („Asigurarea accesului la apă și salubritate pentru toți)” și pentru a evita crizele viitoare, aceste preocupări trebuie tratate urgent. Facilitarea accesului la resurse, echipamente și resurse umane adecvate ar trebui să fie o prioritate pentru statele membre, pe lângă consolidarea instituțiilor de control și creșterea numărului de inspectori de control.

1.9. De asemenea, CESE solicită instituțiilor europene să considere apa ca o prioritate și să dezvolte un „pact albastru” al UE: un efort radical de anticipare a nevoilor, de conservare a resurselor de apă și de gestionare adecvată a provocărilor legate de apă prin intermediul unei foi de parcurs cuprinzătoare și coordonate, care să stabilească obiective și acțiuni ambițioase corelate cu o serie de etape stabilite. În cursul anului 2023, CESE va face propuneri concrete pentru un pact albastru al UE.

2. **Context**

2.1. Revizuirea listelor de poluanți ai apelor de suprafață și subterane, prezentate în propunerea Comisiei de directivă de modificare a Directivei-cadru privind apa (DCA), a Directivei privind standardele de calitate a mediului (DSCM) și a Directivei privind apele subterane, își propune să rezolve două probleme principale:

— Listele de substanțe prioritare sunt incomplete și depășite și nu oferă o protecție adecvată a ecosistemelor și a sănătății umane împotriva riscurilor pe care le prezintă poluarea apei.

— Variația poluanților și a standardelor de calitate stabilite la nivel național este prea ridicată. Raportarea datelor este greoaie, nefiind adaptată la tehnologia actuală. Procedura de revizuire a listelor de substanțe prioritare este prea îndelungată.

2.2. Pentru apele de suprafață, revizuirea propune adăugarea a 24 de substanțe individuale (pesticide, substanțe farmaceutice și substanțe chimice industriale) și a unui grup de 24 de substanțe perfluoroalchilate și polifluoroalchilate (PFAS) la lista substanțelor prioritare pentru apele de suprafață, precum și modificarea standardului de calitate a mediului (SCM) pentru 16 substanțe deja incluse în listă și eliminarea a patru substanțe despre care se consideră că nu mai reprezintă o amenințare la nivelul UE. În plus, se introduce o valoare-prag pentru pesticide, în conformitate cu dispozițiile pentru apele subterane.

2.3. Pentru apele subterane, se sugerează adăugarea în anexa I la Directiva privind apele subterane a unui grup de 24 de PFAS, a două antibiotice și a unei game de metaboliți ai pesticidelor, cu praguri la nivelul UE. În plus, se introduce o valoare-prag pentru substanțele farmaceutice. O substanță farmaceutică este adăugată în anexa II la Directiva privind apele subterane, ceea ce înseamnă că statele membre trebuie să aibă în vedere stabilirea unei valori-prag naționale.

2.4. Comisia va dezvolta o metodologie de monitorizare a microplasticelor și a genelor de rezistență la antimicrobiene, pentru a le include, în viitor, pe lista poluanților.

2.5. Pentru a îmbunătăți monitorizarea poluanților apelor subterane, procedura „listei de supraveghere” a devenit obligatorie pentru monitorizarea apelor subterane.

2.6. Standardele pentru poluanții reglementați la nivelul bazinului hidrografic au fost armonizate și vor fi incluse în evaluarea stării chimice.

([1]) Raportul nr. 7/2018 al AEM, „European waters – Assessment of status and pressures 2018” („Apele europene – evaluarea stării lor și a presiunilor la care sunt supuse”).

([2]) Asociația Europeană a Apelor (EWA), Water Manifesto (Manifest pentru apă).

2.7. Statele membre trebuie să monitorizeze substanțele cu efect estrogen folosind metode bazate pe efecte, pe o perioadă de doi ani, în paralel cu monitorizarea chimică convențională a trei substanțe cu efect estrogen. Definiția standardului de calitate a mediului din DCA este modificată, pentru a include valori de declanșare bazate pe efecte, folosite pentru monitorizarea bazată pe efecte.

3. **Observații generale**

3.1. La peste 20 de ani de la adoptarea Directivei-cadru privind apa, poluarea apei rămâne o problemă răspândită pe scară largă în Europa, cu influențe negative asupra mediului acvatic, a utilizării apei în scopuri recreative și a furnizării de apă potabilă. De asemenea, aceasta constituie o îngrijorare pentru agricultură și industrie. Două treimi din corpurile de apă de suprafață și un sfert din corpurile de apă subterană din Europa încă nu au o stare chimică bună ([3]), însă aceasta se evaluează doar în raport cu un subset mic de poluanți și nu reflectă întreaga amploare a poluării apei.

3.2. Poluarea apei comportă costuri semnificative pentru societate, estimate la 22 de miliarde EUR anual, dacă ținem cont doar de poluarea cu nutrienți ([4]). Chiar dacă principiul „poluatorul plătește” este consacrat în tratatele UE, acesta încă nu este bine pus în aplicare, ceea ce înseamnă că, în mare măsură, costurile poluării sunt suportate de contribuabili ([5]). Expunerea oamenilor și a mediului la substanțe nocive antrenează costuri semnificative, iar refacerea și tratarea apelor contaminate sunt costisitoare. Prin urmare, toate eforturile trebuie să fie îndreptate către prevenirea poluării la sursă.

3.3. Faptul că mediul acvatic și sănătatea umană sunt amenințate de efectul de cocktail al substanțelor chimice este o problemă recunoscută pe scară largă, iar deficiențele actualului cadru de monitorizare și de raportare reprezintă unul dintre principalele aspecte pe care trebuie să le rezolve revizuirea actuală. Ar trebui luate în considerare constatările și recomandările comunității științifice, de exemplu, din cadrul proiectelor SOLUTIONS și NORMAN ale UE.

3.4. Listele de poluanți ai apelor de suprafață și ai apelor subterane ar trebui revizuite la fiecare patru și, respectiv, șase ani. Revizuirea actuală se face cu întârziere, întrucât ultimele revizuiri au avut loc în 2013 și în 2014 pentru poluanții apelor de suprafață și, respectiv, ai apelor subterane. Aceasta înseamnă că noile substanțe prioritare vor face parte din evaluarea stării chimice doar pentru planurile de gestionare a bazinelor hidrografice în al patrulea ciclu, cu un termen de conformitate propus pentru 2033. Având în vedere starea precară a calității apelor europene și faptul că s-a demonstrat deja că substanțele propuse prezintă motive de îngrijorare la nivelul UE în ceea ce privește apa, CESE solicită ferm adoptarea fără întârziere a unor măsuri de reducere a concentrației acestor substanțe și a altor poluanți în toate apele UE. UE trebuie să reacționeze mai rapid la expertiza științifică privind poluarea apei și să o transpună în acțiuni și soluții juridice. De asemenea, accesul la justiție în probleme de mediu este esențial, iar statele membre și Uniunea Europeană ar trebui să asigure proceduri judiciare și administrative eficiente și mai rapide ([6]).

3.5. CESE sprijină adăugarea de noi poluanți pe lista substanțelor prioritare pentru apele de suprafață și cele subterane. Listele obligă statele membre să reducă eliberarea acestor substanțe în mediu și, totodată, declanșează măsuri în temeiul altor directive ([7]). Cu toate acestea, dacă listele nu sunt actualizate sau sunt prea restrânse, acțiunile de protecție a mediului pot fi limitate. În mod similar, poluanții au fost adăugați în mare măsură ca substanțe individuale, fără a ține cont de efectele mixturilor.

3.6. CESE își exprimă satisfacția că PFAS au fost adăugate ca un grup de 24 de substanțe cu valoare-prag pentru grup și, de asemenea, salută introducerea unei valori-prag pentru pesticidele din apele de suprafață și a unei valori-prag pentru substanțele farmaceutice din apele subterane. Deși unele dintre aceste valori-prag ar putea fi prea ridicate pentru a asigura protecție, aceasta este în acord cu ambiția Strategiei pentru promovarea sustenabilității în domeniul substanțelor chimice, de a reglementa substanțele ca grup. Totuși, ar trebui dezvoltate astfel de valori-prag și pentru alte grupuri de substanțe, inclusiv pentru bisfenoli, pentru piretroide și pentru neonicotinoide.

([3]) AEM, raportul nr. 9/2021, *Drivers of and pressures arising from selected key water management challenges – A European overview* (Factori ai presiunilor și presiuni care decurg din anumite provocări-cheie ale gestionării apei – o prezentare generală la nivel european).

([4]) Comisia Europeană, *Green taxation and other economic instruments – Internalising environmental costs to make the polluter pay* (Taxarea verde și alte instrumente economice – internalizarea costurilor de mediu pentru a face poluatorul să plătească).

([5]) Curtea de Conturi Europeană, Raportul special 12/2021, Principiul „poluatorul plătește”: aplicare inconsecventă în cadrul politicilor de mediu și al acțiunilor pentru mediu ale UE.

([6]) Avizul CESE pe tema „Aplicarea Convenției de la Aarhus – Accesul la justiție în domeniul mediului” (JO C 123, 9.4.2021, p. 66).

([7]) De exemplu, autorizațiile emise în temeiul Regulamentului privind produsele fitosanitare (Regulamentul PPP) trebuie revizuite dacă este în pericol starea chimică, astfel cum este prevăzută în Directiva-cadru privind apa.

3.7. Chiar dacă pesticidele sunt interzise, ele pot continua să fie prezente în mediu, fiind o amenințare la adresa vieții acvatice și a sănătății umane, fie prin excepții legale, utilizare ilegală, fie pentru că substanța este greu de degradat. Marea majoritate a pesticidelor detectate în apă în unele state membre nu sunt autorizate, inclusiv DDT, lindan, atrazină și endosulfan ([8]). Este esențial ca monitorizarea și eforturile de reducere a prezenței lor să continue.

3.8. De asemenea, se propune eliminarea articolului 16 din DCA pe motiv că a devenit caduc. Totuși, acest aspect este corect doar parțial, fiindcă aceasta ar conduce la eliminarea termenului de 20 de ani pentru eliminarea treptată a substanțelor periculoase prioritare. Obligația de eliminare treptată, care este unul dintre principalele obiective ale DCA, poate fi respectată doar dacă este corelată cu un termen precis. Obligația de eliminare treptată a fost ignorată în mare măsură chiar și în temeiul DCA existente; cu cât devine mai puțin concretă, cu atât autoritățile vor încerca mai mult să o ignore. Aceasta ar constitui o reducere semnificativă a ambițiilor.

3.9. Făcând trimitere la abordarea „o substanță, o evaluare", prevăzută în Strategia pentru promovarea sustenabilității în domeniul substanțelor chimice, propunerea atribuie un rol central Agenției Europene pentru Produse Chimice (ECHA), care să preia o serie de responsabilități de la DG ENVI și de la JRC în ceea ce privește identificarea poluanților apei și a standardelor de calitate asociate acestora. Având în vedere că Agenția Europeană pentru Produse Chimice (ECHA) se ocupă în principal de substanțe chimice reglementate în temeiul Regulamentului privind înregistrarea, evaluarea, autorizarea și restricționarea substanțelor chimice (REACH), care nu include pesticidele și produsele farmaceutice, CESE îndeamnă ECHA să-și consolideze capacitatea (juridică și tehnică) pentru produse farmaceutice și pesticide, trebuind să fie echipată pentru a-și îndeplini noile sarcini. De asemenea, CESE recomandă ca ECHA să coopereze în acest context cu parteneri calificați, inclusiv la nivel regional, cum ar fi universitățile și laboratoarele lor.

3.10. Ar trebui depuse mai multe eforturi pentru a garanta sănătatea și siguranța la locul de muncă, de exemplu în sectorul agroalimentar. În acest sens, CESE solicită elaborarea unor orientări specifice pentru industriile care utilizează apă cu diverse substanțe în procesele de producție.

4. **Observații specifice**

4.1. CESE își exprimă satisfacția că datele de monitorizare și starea ce rezultă ar trebui puse la dispoziția Agenției Europene de Mediu și a publicului cel puțin o dată pe an, în loc de o dată la șase ani, după cum se întâmpla anterior. Aceasta va oferi o imagine mai actualizată a stării apelor Europei și a progreselor înregistrate în direcția atingerii obiectivului DCA.

4.2. CESE salută dispoziția privind utilizarea unor metode bazate pe efecte pentru monitorizarea substanțelor cu efect estrogen. Aceasta va capta efectul tuturor substanțelor cu efect estrogen care au efecte similare, nu numai al celor trei substanțe cu efect estrogen monitorizate cu ajutorul unor tehnici chimice convenționale. Deși includerea valorilor de declanșare în definiția standardului de calitate a mediului deschide posibilitatea pentru introducerea unei monitorizări bazate pe efecte pentru efectele mixturilor în viitoarea evaluare a stării chimice, Comisia ar trebui să fie împuternicită să prezinte acte delegate prin care să impună utilizarea suplimentară a monitorizării bazate pe efecte.

4.3. Standardele de calitate pentru glifosat au fost stabilite înaintea emiterii avizului final al Comitetului științific pentru riscurile asupra sănătății și mediului și riscurile emergente (SCHEER), fără să existe vreun indiciu că acestea vor fi revizuite în urma avizului științific final, ceea ce înseamnă că nu este luată în considerare contribuția societății civile din cadrul consultării SCHEER. SCHEER ar trebui să ia în considerare și pozițiile societății civile ([9]) în acest aviz final. Nu este prea târziu, deoarece procesul de revizuire a standardelor de calitate a mediului (SCM) pentru glifosat este încă în curs, astfel cum prevede Directiva-cadru privind apa, și pe această bază ar trebui să fie întocmită propunerea Comisiei de stabilire a valorilor-prag în apele de suprafață.

4.4. CESE consideră că niciun SCM individual pentru pesticide nu ar trebui să fie mai ridicat decât valoarea propusă pentru cantitatea totală de pesticide (0,5 µg/l) ([10]). Prin urmare, nu ar trebui utilizate acele SCM propuse pentru apele interioare de suprafață care nu sunt utilizate pentru a capta apă potabilă (86,7 µg/l). În schimb, pe baza unei abordări precaute, CESE recomandă ca SCM propuse pentru apa de suprafață utilizate pentru a capta apă potabilă (0,1 µg/l) să acopere toate apele interioare de suprafață. Pentru „alte ape de suprafață", SCM ar trebui modificate ulterior la 0,01 µg/l, în conformitate cu practica de a utiliza praguri cu un ordin de mărime mai mic pentru „alte ape de suprafață", în comparație cu „apele interioare de suprafață".

([8]) Rețeaua privind Acțiunea Pesticidelor (PAN Europe) și asociația *Ecologistas en Acción*, *Ríos hormonados: Contamination of Spanish Rivers with Pesticides* (Râuri pline de hormoni: contaminarea râurilor spaniole cu pesticide).

([9]) *Joint NGO analysis of the European Commission's proposal for revised list of priority substances for surface and groundwater* (Analiză comună efectuată de societatea civilă asupra propunerii Comisiei privind o listă revizuită a substanțelor prioritare pentru apele de suprafață și cele subterane).

([10]) COM(2022) 540 final, anexa 1.

4.5. Pragul individual pentru pesticide în apele subterane depinde de ceea ce se putea analiza cu tehnicile analitice disponibile în anii 1990 ([11]). De atunci s-au înregistrat progrese tehnice, iar în prezent pot fi depistate concentrații inferioare. Pentru apele de suprafață sunt deja stabilite valori-prag inferioare pentru mai multe pesticide. CESE regretă că Comisia nu a revizuit valoarea-prag individuală pentru pesticide în revizuirea poluanților apelor de suprafață și subterane. În cazul apelor subterane se aplică un prag arbitrar de 0,1 μg/l pentru produsele de protecție a plantelor, bazat pe tehnici analitice. Între timp au fost îmbunătățite tehnicile care permit ca informațiile științifice să fie disponibile, pentru a stabili praguri pe baza riscului real asociat diferitelor substanțe.

4.6. Încă nu există indicatori pentru monitorizarea sănătății sistemelor de apă subterană, precum temperatura, deși știința oferă deja o bază solidă pentru stabilirea de criterii relevante. CESE se întreabă de ce Comisia nu a inclus în propunerea sa astfel de criterii relevante. Astfel de criterii ar trebui adăugate în anexa I la Directiva privind apele subterane, în conformitate cu considerentul 20 și cu articolul 4 alineatul (5) din Directiva privind apele subterane, și ar trebui să respecte cerințele privind apele subterane prevăzute în Rezoluția Parlamentului European referitoare la punerea în aplicare a legislației UE privind apa (17.12.2020).

Bruxelles, 22 februarie 2023.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

([11]) Cf. observațiile EMA din *Guideline on assessing the environmental and human health risks of veterinary medicinal products in groundwater* (Orientare privind evaluarea riscurilor pentru mediu și pentru sănătatea umană ale produselor medicinale veterinare din apele subterane) și cele ale AEM din Raportul Centrului Tematic European privind apele continentale, de coastă și marine nr. 1/2020: *Pesticides in European rivers, lakes and groundwater – Data assessment* (Pesticidele în râurile, lacurile și apele subterane europene – Evaluarea datelor).